

UNITÁRIUS ÉLET

XLII. ÉVFOLYAM 5. SZÁM

1988. SZEPTEMBER—OKTÓBER

BARTÓK BÉLA 1881—1945 A FARKASRÉTI TEMETŐBEN

„A mi segedelmünk és vigasztalásunk, jöjjön az egy igaz Istentől, a mi teremő Atyánktól, ki Ura életnek és halálnak öröktől fogva, mindörökké. Ámen.”

Ezzel az előfóhással nyitotta meg *Orbókné Szent-Iványi Ilona* lelkész nő Bartók Béla unitárius egyházi temetését, 1988. júl. 7-én. Ezután az ősi zsoltár csendült fel, három szólamban, kíséret nélkül; *Faragó Laura*, *Tóth János* és *Kállay Gábor* előadásában:

Tebenned biztunk eleitől fogva...

dr. Ferencz József unitárius püspök emlékezése

Hallgassuk meg azokat az evangéliumi igéket, melyeket néhai való Bartók Béla előtti végtisztességünk alkalmára, az erdélyi unitárius gyülekezetek évszázados szokása szerint, megemlékezésem alapjául választottam:

Írva találjuk pedig ezeket Pál apostolnak a thessalonikabeli gyülekezethez írt első levele második részének 17—20. terjedő verseiből válogatva a következők szerint: TESTVÉREK, mi egy időre elszakadtunk tőletek, de csak térben, s szívünkben nem. Sőt egyre jobban vágyunk reá, hogy viszontlathassunk benneteket. El akartunk menni hozzátok... ismételtén is, de megakadályozott bennünket a sátán.

Hiszen ki volna reménységünk, és örömünk tárgya... ha nem ti. Igen ti vagytok dicsekvésünk és örömünk! Ámen.

Bartók Béla a távoli tengeren túlról valahogyan így fogalmazhatta meg gondolatait, amikor a sátán megakadályozta abban, hogy hazatérjen oda, ahonnan nem örökre távozott. Számolta az időt, vajha visszatérhetne még egyszer erre a földre. Most itt van. Poraiban is a miénk lett.

A világ a mi unitárius hitünk szerint nem a véletlenek láncolata. Tudjuk és tudta ő is, hogy minden ami van, van valamiért. Az életcél megvalósítása sok apró szándék, gondolat kiteljesedésén keresztül történik minden embernek, így a nagy embernek, a géniusznak életében is.

Magyar földön született 1881. márc. 25-én, Nagyszentmiklóson. Ez a városka ma Romániában van. A tehetséges és zene iránt már korán fogékony gyermek özvegyen maradt édesanyjával Nagyszöllőre kerül. Az akkoriban Ugocsa vármegye nagytermében 11 éves korában zongorázott először nyilvánosság előtt. Nagyszöllős ma a Szovjetunióhoz tartozik. Innen édesanyjával kerül Pozsonyba és ott végzi gimnáziumi tanulmányai nagyrésztét. Pozsony ma Csehszlovákiában van. Mindhárom helyen emléktábla őrzi és hirdeti az elmondottakat. Mindhárom városba meghívó ment a mai alkalomra, s reméljük, hogy itt tisztelhetjük küldötteiket.

Zeneakadémiai tanulmányait már Budapesten végzi, nem csábítja el Bécs, és azután itt kezdi meg oktató tanári munkáját.

Korán elkezdte a népdalok gyűjtését és ennek körében nem ismert nemzeti különbségeket.

Alkotó munkájának méltatása ma másnak a feladata. Mi csak csodáljuk mindazt, amivel megajándékozott. Bartók a természetben találta meg azt az inspiráló erőt, amely a zene világában való elmélyedésre kötelezte.

Bartók gyűlölte a háborút. Érezte, hogy a hitleri gondolatok csak veszedelmet hoznak népére.

A természetben örömet és szépet találó Bartók talán éppen erdélyi gyűjtőútjai során találta meg mindazt, ami vallási érdeklődésének ösvényén új utat nyitott. Erdélyben több nép él együtt, a nép ajkán élő hagyományt akarta megmenteni. Ha élne, most az ő szíve nagyon fájna azokért, akik a Maros és Olt vize mellett a Hargita alján viaskodnak a mostoha sorssal. Hiszem, hogy a Belényes környéki románok szemében is könny csillog, hiszen az ő népdalaikat is Bartók Béla gyűjtötte.

Bartók Béla nem volt a szó egyszerű értelmében templomjáró ember. Ahogy a zene világában megbecsülte a mások dallamkincseit, a vallás világában egyén dolgának értékelte a hit dolgait. Így saját meggyőződését fontosabbnak találta annál, amit őseitől örökölt. Talán a tordai hegyszorosban, talán a Torockón tett látogatása, mely Jókaiiban is felébresztette az egy Isten tisztelését, késztette arra hogy 1916-ban elhatározása megérlelődven, csatlakozott az unitárius egyházhoz, hogy utódai az akkor kötelező iskolai vallásoktatásban a Dávid Ferenc-i unitárius hitet, a vallási tolerancia gondolatát ismerjék meg.

Életével tett tanúbizonyságot — sokszor idézett megállapításával „kell, hogy minden ember, miután férfiúvá fejlődött, megállapítsa, minő ideális cél érdekében akar küzdeni, hogy aszerint alakítsa egész munkálkodásának, minden cselekedetének mineműségét. Én — mondja — részemről egész életemben, minden téren, mindenkor és minden módon egy célt fogok szolgálni, magyar nemzetem és hazám javát.”

Életében sokféle járt, sok nagy és egyszerű emberrel találkozott, azokat egyformán megbecsülte. A nagyok közt volt Thomas Mann is, s itt mondták Budapesten — nemzeten kívül nincs művészet . . . saját arc nélkül ideális arc sincs: a magunk arculata nélkül csak kifejezésten arc lehetséges.” Bartóknak egész életén át volt saját arca, és tudta, hogy mikor és hogyan kell cselekednie. A sátán, a háború elszakította hazájától, ám arca mindig felénk volt fordulva.

Mérhetetlen tisztelet élt benne az ember iránt. Megbocsáthatatlannak ítélte az embertelenséget . . . A zenét, melyet szerzett vagy játszott, prófétailag kezelte. De tudta azt is, hogy a zenével az embert nemcsak jobbitani és szolgálni lehet, de figyelmeztetni is kell.

Élete utolsó éveit az elszakadáson kívül a súlyos és végzetes betegség tette nehezzé. Akkor még kevesen voltak, akik segítségére siettek, maradéktalanul megértették volna zenei nagyságát. Amikor a betegség már kórházba kényszerítette, Isten még egy vigasztalást adott. Levelet kapott hazulról, melyből megtudta, hogy Budapesten élő fia és menyje, sokan barátai, köztük Kodályék is átérték az itthoni szenvedéseket.

1945. szept. 25-én fejezte be életét. New Yorkban a gyászszertartást dr. Neale unitárius lelkész végezte. Felesége és kisebbik fia volt jelen, s kísérték a közeli Ferncliff temetőjében ideiglenes sírjába — a krónikás szerint kevesek jelenlétében.

Az amerikai unitáriusok jún. 19-én búcsúztak tőle New Yorkban.

Aki hajón indult el a tengeren túlra, azt hálás fiai is hajón hozták haza. Most az úton hazafelé egy egész világ tisztelgett koporsója előtt, melytől most itt Farkasréten búcsúzunk, nem messze egykori utolsó budai, Csalán úton lévő lakásától. 1940-ben elszakadt tőlünk egy időre, de nem a szívével, és aki haza akart jönni, most végképp hazatért.

Babits szavaival búcsúzunk tőle: Mindenik embernek a lelkében dal van; / És a saját lelkét hallja minden dalban. / És akinek szép a lelkében az ének, / Az hallja a mások énekét is szépnek.

A magyar nép határokon innen és túl, és választott unitárius egyházad és az egész világ ma idegondol és Isten segítségével kíván örök békés pihenést a haza megszentelt, áldott földjében Ámen.

(1988. júl. 7.)

dr. FERENCZ JÓZSEF
unitárius püspök

A megemlékezés után Huszti János püspökhelyettes a ravatalnál imát mondott és a sírnál felolvasta a kilencvenedik zsoltárból választott verseket.

BÚCSÚ AMERIKÁTÓL

A sajtó, a televízió és a rádió mindent részletesen megírt és ismertetett, itt csak apró mozzanatokkal elevenítünk fel:

A fiúk régi barátja dr. Harrington Donald az unitárius New York-i Community templom ny. papja jún. 17-én vasárnap templomában 300 ember előtt búcsúztatta a nagy géniuszt az amerikai unitáriusoktól. Jelen volt Esztergályos Ferenc hazánkban az ENSZ mellé akreditált nagykövete és dr. Bánlaki György New York-i főkonzul, akik szép szavakkal emlékeztek meg a nagy halotról. Bartók Béla és Péter meghatott lélekkel szóltak a megjelentekhez.

A következő napok egyikén került sor a két fiú és az amerikai külügyminisztérium illetékes képviselője jelenlétében a hamvak exhumálására. A két fiú együtt határozta el, hogy apjuk 1945 óta a Ferncliff temetőben pihenő földi maradványai hazatérjenek a Farkasrétre.

ÚTON HAZAFELÉ

Aki hajón érkezett az Egyesült Államokba, annak koporsója a két fiú kedves gondoskodása folytán hajón a Queen Elisabeth II. óceánjárón tér haza. A kikötőben sokan búcsúztak a koporsótól. A méltóságteljesen úszó tengeri óriás első megállóhelye az angliai Southampton kikötője volt. Itt a magyar nagykövet, az angol miniszterelnök-asszony személyes képviselője, az angliai zenei élet és az ott élő magyarok, köztük az angliai unitáriusok küldöttei, tisztelgett az egyetem nagycsarnokában felravatalozott koporsó előtt. Francia földön Cherbourg kikötőjében a francia kormány képviselői a magyar nagykövet és a hazulról küldött négy kormányőr tiszt fogadta a koporsót és kísérte a hazafelé vezető hosszú úton. Párizst a koporsó útja elkerülte, de ott koncerten emlékeztek a világ zenei nagyságára. *Journée Béla Bartók Cherbourg le 1er juillet 1988.* Azután Strasbourg, majd a francia-német határon Kehl határállomáson már a német kormány képviselői állták körül az érkező karavánt. Itt az Einstein gimnáziumban volt tisztelgés. Németországban annak idején sokat koncertezett Bartók, de csak Münchenben a Bajor Rádió Stúdiójában tudtak nagyobb megállót tartani, ahol a német kormány és a német

zenei világ tisztelgett és magyar művésznők is zongoráztak műveiből.

A német—osztrák határon Nagy János nagykövet fogadta a koporsót. Bécsben a *Musik Vereinssaalban* tisztelegtek a koporsó előtt, ahol Bartók életében sokszor hangversenyezett. A burgerlandi magyarok is ott voltak.

A MAGYAR HATÁRON

Hegyeshalomban hazánk küldöttsége élén *Czibere Tibor* művelődésügyi miniszter fogadta a határon átgördülő gépkocsisort. *Sinkovits Imre* Ady versét szavalta és a közeli kőszegi és szombathelyi énekkarok tisztelegtek. Egyházunk képviselőjében *Husztai János* püspökhelyettes és *Orbók Attila* voltak jelen.

A hazai földön az első falu *Levél* lakosai díszőrséget álltak az országút mentén. Ez így folytatódott *Győrön át Budapestig*.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

előcsarnokába érkezett meg a koporsó, ahol hazánk népe egy napig tisztelgett a nagy halott koporsója előtt. A főváros vezetője *Iványi Pál* fogadta szép szavakkal a *hazatért halottat*, ahogy *Juhász Ferenc* szép versében nevezte őt.

A határtól a fővárosig már nemcsak *Béla és Péter*, hanem *Béla felesége Judit*, a nagy halott szeretett menyje is kísérte a koporsót. A család itt elbúcsúzott a koporsótól, s a díszőrség nappal és éjjel vigyázta a nemzeti ereklyét.

FARKASRÉTEN

az egyházi szertartás után *dr. Trautmann Rezső* elnökhelyettes búcsúzott a hála szép szavaival.

A Bartókról elnevezett győri énekkar szép számai szóltak a szertartás során. Azután elindult a menet, élén a három temető pappal a közeli sírhoz. A főváros adományozta, a család választotta a helyet, mely légvonalban *Kodály* sírhelyéhez, valamint utolsó budapesti lakásához, a *Csalán* utcához közel van, utóbbi ma emlékműzeum.

A sírnál *dr. Újfalussy József* a Liszt Ferenc Zeneművészeti Akadémia rektora értő szavakkal méltatta a tanár, a zongoraművész és a nagy zeneszerző érdemeit. Rövid egyházi szertartás

után a szolgálatot vezető *dr. Ferencz József* püspök a nyitott sírba havasi gyopárt, s az erdélyi szülőhazából érkezett ősi földet helyezett a családi koszorúk közé.

BORSOS MIKLÓS SÍREMLÉKE

A svéd gránitból faragott emlékmű már készen várta őt, aki mindig haza akart térni és most előtte elhalt családtagjaival egy sírban pihenve örök álmát alussza. Az emlékmű nem az embert ábrázolja, hanem az eszmét, amit kora gyermekkorától, haláláig képviselt, *a tiszta forrást, és a határtalan szeretetet a hazáért*, amely országvilág tisztelgése közben fogadta sírjába örök pihenésre a hazatért koporsót.

UTÓHANGOK

A temetésén a Nagyszöllőst és Pozsonyt képviselő küldöttségek Csehszlovákiából és a Szovjetunióból jelen voltak a temetésen. Nagyszentmiklósról a szülőhelyről senki sem tudott eljönni és képviselő sem érkezett.

A kolozsvári unitárius templomban a temetés napján este hangversenyt rendeztek magyar és román művészek szereplésével.

A Magyar Televízió és a Rádió részletesen közvetítette a nagy temetést.

Több erdélyi unitárius gyülekezet lelkésze írt, megírva, hogy a rádió mellett végigkönyezték a búcsúztatást.

Az angliai és amerikai unitárius havi szemléikben most jelennek meg az emlékezések. Az IARF is beszámolt arról, hogy lélekben jelen voltak a temetésen.

A hazai napilapok részletesen számoltak be a temetésről. A Magyar Nemzetből kivágott ismertetést elküldöttem *Kovács Lajos* erdélyi püspöknek, akinek címe ez a levél megérkezett.

A hazai egyházi sajtó röviden szólt a temetésről, de a *Reformátusok Lapja* bővebben emlékezett meg melynek egyik számából idézünk: „Tudjuk egyetlen nemzet sem sajátíthatja magának zeneszerzőjét még akkor sem, ha az a zene nemzetközi nyelven nemzetünkről is oly sokat mondott el a világnak. Miért is jó tudni mégis, hogy az Egyesült Államokból a *királyi korona* után zeneművészetünk egyik »koronája« is hazaérkezett?

A feleletet számomra azok a szeretettel, ragaszkodással, megbecsüléssel kifejező idős és gyermekarcok adták meg, akik virágot helyeztek a ravatalra. Azok, a mi gondolatainkat is és nagyrabecsülésünket is közvetítő, szívből jövő szavak, melyeket *dr. Ferencz József* unitárius püspök és mindazok mondtak el, akik az ő életművét méltatták. Egyetlen hiányérzetem volt csupán, a szülőfalu, az erdélyi Nagyszentmiklós üzenetét senki sem tolmácsolhatta...” (n-á.)

Olyan harang az ő muzsikája, amely a jövő emberének lelkében méginkább visszhangra talál majd.

Kár, hogy „Énlaka felett a Firtos lova hátán, leszegezett fejjel elaludt a gondviselés...” *Tamási Aron* egykori gondolatait így idézi *Timár Máté* az *Isten széke alatt* c. kötetében.

Bartók emlékest Székelyudvarhelyen

Jún. 5-én a Múzeum szervezésében emlékműsort mutattak be, nagy közönség előtt, melyen Bartha Levente, Nemes István és Székely Csaba szerepeltek

Utunk, Kolozsvár, 1988. 25. száma

Sopronban

A Városi Tanács júl. 8-án megkoszorúta Bartók Béla Pócsi úti emléktábláját, melyen közreműködött a Bezerédj Amália országos zenei tábor kórusa.

Kisalföld, Győr, júl. 8.

A Népszava

c. országos napilapban, Tamás Menyhért emlékezett több cikkben a nagy művészről. Mint mondotta, neki az adott jogcímet a megszólalásra, hogy Bukovina a szülőföldje, ahol Bartók is járt egykoron népdalokat gyűjteni. Idézte Bartók ott gyűjtött régi keserveséből a következő sorokat:

Olyan árva vagyok, mint út mellett az ág
Kinek minden ember nekimenyen s levág;
Az én életemnek es most úgy vagyon sorsa,
Mert bokros búban azt igen futkossa.

Dr. Keresztes Szilárd beiktatása

A hazai görög katolikus egyház hajdúdorogi megyéspüspökévé az elhalt dr. Timkó Imre utódjául II. János Pál pápa dr. Keresztes Szilárd eddigi püspöki helynököt nevezte ki. Ünnepeles beiktatása júl. 30-án volt a nyíregyházi görög katolikus templomban. A beiktatást dr. Paskai László bíboros, esztergomi érsek végezte nagy püspökkari segédlettel. Az ünnepségen a szabadságidő miatt nem tudtunk részt venni, de innen kívánunk sok áldást és örömet terhes, de szép munkaköre betöltéséhez az unitárius egyház nevében.

BARTÓK

Kottamezőkön járó ezüst-
koronás fejedelem.
Te láttad, hogy a gyűlölettől
részeg zászlók mint
csapódtak egymás arcába,
s te nem tudtál a hódítók
lába vert porban fulladozni.
Elmentél, hogy végleg
hazaérkezhess!

Állsz

a népek hangversenycsarnokában
ezüst-koronás mester.
Pálcád int. Dalba fog:
szláv, magyar, német és román.
Harmónia!
Pedig mindenki csak
a maga dalát fújja!
Jaj, csak senki, senki
abba ne hagyja, a Kárpátok
hangversenycsarnokában
összeölelkeznek a hangok,
összeölelkeznek a dallamok.

*

Ezüst-koronás, lásd e föld
befogad,
a nép szíve befogad,
a népek szíve befogad.

Budaházi István

Emlékezések lapunkban Bartók Béla
születésének százéves évfordulójára

BARTÓK BÉLA ÉS AZ UNITÁRIUSOK

Röviddel Budapestre kerülésem után, megüresedett a budapesti egyházközség kántori állása. . . javasoltam, hogy az állást felkészültség alapján töltsük be. (Tehtjük ezt annál is inkább, mert olyan kiváló tagjai is vannak az egyházközségnek, mint Bartók Béla, aki . . . segítségünkre lesz a felkészültség eldöntésében.

Bartók Árokhaty Bélával, az ismert református zeneszerző és karnaggyal el is jött, és meghallgatták a pályázók játékát (Közülük Nagy Sándorra és Gálna Sándorra emlékezem).

Szünetet kellett tartanunk . . . meghívtam Bartókot és Árokhatyt egy kis falatozásra lakásunkba. A beszélgetés közben mondotta el Bartók az unitárius templomi zenére vonatkozó nézeteit.

Engem . . . az lepett meg, hogy milyen jól ismerte a XVI–XVII. század unitárius egyházi zenéjét, de az is, hogy mennyire ragaszkodott az istentiszteleti éneklés „a capella” jellegéhez. Az orgonát csak arra való tekintettel volt hajlandó megengedni, hogy a fővárosi unitárius gyülekezet elszokott az énekléstől . . .

(Bartók azután levelet írt a szerzőnek, melynek borítékját megtaláltuk Budapes-

ten maradt írásai között, így kértük fel e megemlékezés megírására. Szent-Iványi Sándor 1946 után Amerikába került, s megismerkedett Ágota Fasettel, aki az első angol nyelvű életrajzt írt Bartókról. E munkából saját fordításában idézte a szerző Bartókot: „Saját utamnak keresése közben rájöttem, hogy csak az egészen régiből születhetik az egészen új . . . És az első zavaros lépések után végül is úgy találtam meg az utamat, hogy elmellőztem a fejlődés ama formáit és áramlatait, amelyek kiburjánoztak időről időre a kettő között.” Ez volt a Bartók módszere, és az volt a módszere Dávid Ferencnek is. Állandóan ismételte, hogy Jézus tiszta és világos tanításait „meghomályosították”. Ő tehát visszatért Jézus eredeti tanításaihoz, hogy azokból vezesse le az „az egészen új”, a változott idők után is örök igaz vallásos tanításokat.

Az 1981-ben a már beteg dr. Szent-Iványi Sándor Lancasterből írta emlékezését, az Unitárius Élet 1981. évi első számában, melyből idéztük a fentieket. Megemlítve, hogy Bartók véleménye után választotta meg kántorává a gyülekezet Nagy Sándort, aki 1980-ban halt el.

EMLÉKSZAVAK BARTÓK BÉLÁRÓL

Ez az egyház a maga alapjait is Erdélyben teremtette meg. . . bizonyára itt találta meg a maga legszemélyesebb hitvallását, ahogyan . . . egyik legnagyobb művét, a Cantata profanát nevezik . . . Itt találta meg azt az életelvet szóban is megfogalmazva, énekben is elmondhatóan, melyet világeletemben követett, azt a tisztaságot, melyet a Cantate közismert szövege ezzel a szelíd és kemény parancsal fejez ki . . . „csak tiszta forrásból”.

Mátrai Betegh Béla unitárius író emlékbeszédéből, melyet az 1981. jan. 31-i emlékünnepeken mondott el. Közölve az Unitárius Élet 1981. évi 2. számából.

BARTÓKRÓL BARTÓK

Rédey Pál dr. evangélikus lelkész, író fenti című írása az Evangélikus Élet 1981. febr. 15-i számában jelent meg, onnan vettük át a szerző engedélyével az Unitárius Élet 1981. évi 3. számába.

Rédey felteszi azt a kérdést is, hogy mióta van szó az 1945-ben New Yorkban elhalt Bartók Béla hamvainak hazahozataláról.

A fiú elmondja, hogy Ferncliff New Yorkhoz közel fekvő község. Szép csendes temető — ahol a válaszdó az elmúlt esztendő folyamán sokszor megfordult. A helyi szokások szerint egyszerű kőlap borítja hamvait. A sírköbe vésett adatok jól olvashatók. Kifogástalan magyar helyesírással vésték be nevét és születési helyét, Nagyszentmiklóst. Természetesen jobb lenne ha idehaza nyugodna.

Két kifogás is említésre került a riportban. Az egyik, hogy Bartók nem akarta, hogy itthon nagy temetése legyen. A másik, hogy már a korona hazahozatala meg-

bontotta az ottani magyarságot. Voltak ellenzői is. Így a Bartók-hamvakkal kapcsolatban is felmerülhetne ugyanez.

Bartók vallásosságáról is szólt a fiú: . . . apám . . . szabadfoglalkozású volt. Lenyűgözte a természet harmóniája és rendszere . . . Nem volt különösen templomos, de a vallást valami felsőbbrendű dolognak tartotta. Ugyanakkor irtózott minden dogmától . . .

IFJ. BARTÓK BÉLA HÁROM KÖNYVE

Az 1981. évi Téli Könyvvásár érdekessége volt, hogy Bartók Béla, a magyarországi unitárius egyház főgondnoka egyszerre három könyvvel idézte édesapja emlékét.

Az első és a másodikat a Zeneműkiadó adta ki, a „Bartók Béla családi levelezése” és az „Apám életének krónikája” c. munkákat. A harmadik a Szépirodalmi kiadásában jelent meg „Bartók Béla műhelyében” címen.

Bartók Béla főgondnokunk apja halála után 35 évvel látta elérkezettnek az időt arra, hogy apja családi levelezésének nagy részét, melyek eddig hozzáférhetetlenek voltak, az olvasó elé bocsássa. A kiadott több, mint 900 immár történelemmé nemesedett családi levél Bartók életének sok oldalát világítja meg és gazdagítja a kutatók munkáját. Apám életének krónikájában így vallott a szerző: „Bartók Béláról már életében, majd halála után fokozott mértékben sok életrajz, visszaemlékezés és leírás jelent meg. Ezek nagy része meglehetősen hiányos vagy egyoldalú volt, és sok rossz adat, téves következtetés látott napvilágot. Időszerűnek látszott, hogy megjelenjék egy teljesebb összeállítás, amely részben a meglevő forrásokra, részben a még élő tanúkra támaszkodva Bartók életpályájának hitelesebb képét adja”.

A fiú kalauzol el apja felnőtt életének 17 000 napjáról összegyűjtött 4700 adattal, alig 3-4 napos időközökkel követhetjük az életpályát. Forrásai: saját emlékei, családi feljegyzések, levelek, naplóbejegyzések.

Ifj. Bartók Béla könyvei nemcsak a szakemberek számára jelentenek forrástanulmányt, de izgalmas olvasmányok mindazoknak, akik valóban Bartók Bélát, az embert akarják megismerni — fejezte be recenzióját az Unitárius Élet 1982. évi első számban.

dr. Kiss József

Párizsban Bartók Béla tér és szobor létesült. A franciák a Szajna-part mentén a főváros központjában található Brazzaville tér egy részét kívánták Bartókról elnevezni. A francia–magyar tárgyalások után Budapest Varga Imre Bartókról készült szobrát ajándékozta Párizsnak, akik a szobrot a róla elnevezett téren állították fel. A szobrot Párizs főpolgármestere, J. Chirac kérésére ifj. Bartók Béla főgondnokunk leplezte le nagy ünnepség keretében. Erről az Unitárius Élet 1982. évi 1. és 4. számában olvashattunk híradást.

Az István-i üzenet napjaink korparancsa

Az ópusztaszeri Történeti Nemzeti Emlékparkban — ahol Anonymus feljegyzései szerint honfoglaló őseink „szerét ejtették” az ország törzsek közötti felosztásának, és meghatározták az új haza akkori szokásjogait — aug. 20-án a megyei dolgozók hagyományos alkotmány napi munkás-paraszt találkozóján, a Himnusz elhangzása után Berecz János az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára mondott beszédet.

— *Ma együtt ünnepel az ország lakossága mindazokkal, akik itthon és határainkon kívül élve is őrzik magyarságukat* — mondotta, majd kifejtette, hogy Pusztaszer a legenda és a valóság találkozóhelye, a magyar államiság kezdeteinek jelképe, régi és közelmúltunk sorsforduló eseményeinek színtere, a nemzeti köteleesség és a haladásnak elkötelezett elszántság szimbóluma is.

— *A nemzeti tudat egészséges, előre is mutató vonulatának erősítése végett tartjuk fontosnak, hogy népünk többet tudjon múltjáról, hogy ez a tudás mentes legyen az illúzióktól, a leegyszerűsítésektől, a hamis romantikától és mindenféle gőgtől* — mondotta, — *legyen olyan, amely reális önismeretet, igazi értékeket, büszke öntudatot, alkotó nemzeti érzületet képes gerjeszteni.* Ma kiváltképp nagy szükség van erre, amikor népet, nemzetet, embert próbáló nehéz, ugyanakkor megkerülhetetlen történelmi fordulat megtételének időszakában vagyunk.

Berecz János az István király fellépését megelőző fontos eseményekre és a magyarság történetében sorsfordító honfoglalásra, azokra a gyökeres változtatásokra emlékeztetett, amelyek nélkül népünk beilleszkedése az európai ideológiai, politikai környezetbe nem lett volna lehetséges. Részletesen szólt arról, mennyiben volt európai és sajátosan magyar István állama, s beszélt a realpolitikusan államalapítóról.

Ezután az István-i „üzenet” szellemében fogalmazta meg napjaink történelmének újabb korparancsát:

— *Nem kisebb feladat áll előttünk* — mondotta —, *mint a szocializmus megújítása; gazdaságunk modernizálása, a törvényekkel szabályozott szocialista jogállam felépítésének befejezése; a szellemi felvirágzás- az erkölcsi gazdagodás biztosítása; anyagi-szellemi vívmányaink védelme és fejlesztése.* Ezt a felismerést formálta gyakorlati programmá pártunk májusi értekezlete.

— *Tudatában vagyunk annak, hogy a milliók sorsát érintő átalakulások ma sem mennek végbe „egy csapásra”, fájdalom, nehézség, konfliktusok nélkül* — folytatta — *Lényeges azonban az, hogy az átalakulás csakis az egész nép műve lehet; érdekében és általa válhat történelmi tetté.* Ehhez azonban teret kell nyitni az alkotó energiák számára. Ezt a párt csak a népben élő, a társadalommal együtt dolgozó eleven mozgalomként hajthatja végre. Előrehaladásunk döntő feltétele az emberek bizalma, összefogása az alapvető célokban és érdekekben.

— *Annál fájdalmasabb számunkra* — mondotta —, *hogy történelmi együttélésre, egymás támogatására ítélt népek, mint a román, a székely, a magyar, a szász és mások, képtelenek erre egy baráti országban, mert a hatalom nem alkalmas e történelmi tanulságok megélésére.*

Beszéde végén Berecz János népünk egységének, összefogásának szimbólumáról, az új kenyérről szólt, s ezzel zárta szavait:

— *Meggyőződéseim: mi, mai magyarok, készek és képesek vagyunk arra, hogy a Szent István-i üzenet máig érvényes szellemében cselekedjünk, önmagunk erejébe és népük töretlen élni akarásába vetett hittel, a politika és a társadalom között erősödő bizalommal és megnövekedett önbizalommal.*

A Högyes Endre utcai templomunk felújítása

Isten iránti hálával szívünkben adunk hírt olvasóinknak, hogy templomunkat felújítottuk. Esedékes volt ennek a munkának az elvégzése, mivel ilyen nagyobb szabású munkát utoljára 1974-ben végeztünk templomunkon. Most nemcsak templomunkat újítottuk fel, hanem a gyülekezeti termet, továbbá az irodahelyiségeket és a lelkes lakás egy részét.

A nagy összegű felújítási költség nagyobb részét egyetemes egyházunk segélyéből fedeztük, kisebb részét az egyházközség tartalékalapjából. Összesen 340 000,— forintba került.

Orgonánk karbantartását fontosnak tekintjük. Erre most nem tudunk pénzt fordítani, de reményünk van az orgona felújítására is. A Högyes E. utca 3. számú ház külső homlokzatán, a főbejárat kapu felett valamikor fel volt írva: Unitárius Misszió Ház. Az 1964—65-ös házfelújításkor ez a felirat eltávolított. Azóta semmi sem jelzi, hogy itt egy unitárius templom van. Az egyik keresztelés alkalmával a nagypapa késve érkezett, s panaszkodta, hogy rég nem járt erre felé, minden házba be kellett néznie, hogy hol is van az unitárius templom. A jún. 21-én tartott presbiteri gyűlés kötelezte az egyházközség elöljáróságát, hogy a főbejárat kapu felé helyezze el az **UNITÁRIUS TEMPLOM** feliratot, nagyformátumú fémbetűkből.

Gondunk hogy a gyülekezeti teremben nincs elegendő székünk. Kérjük híveinket, hogy amennyiben fölösleges székeik vannak, ajánlják fel egyházközségünknek. Gondoskodunk elszállításukról. Emlékeztetjük híveinket, hogy már a felújítás előtt beszéltünk arról, hogy a szószék két oldalán a falon, minden felújítás után, hamar jelentkezik a foltosodás, majd a fal lepergése-lemálása, a talajvíz és a kicsapódó salétrom miatt. Nyilván így lesz most is.

Szívesen gondolunk a jókedvű adakozókra is! Nemcsak azért örvendezünk, mert a jó Isten megsegített ezekben a felújítási munkálatokban, hanem azért is, mivel a IX. ker. Házkezelési Igazgatóság helyreállította az egész ház kéményeit, valamint a tetőzetet és az udvart.

Istennek legyen hála az elvégzett munkáért!

Ez a hálaérzet töltötte el szívünket júl. 2-án, szombaton du. 6 órakor, mikor a Högyes utcai templomunkban, ünnepélyes keretek között hálaadó istentiszteletet tartottunk a befejeződött munkálatok után. A szolgálatban dr. Ferencz József püspök, Bencze Márton és Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkészek, Orbók Attila teológus, dr. Gellért Judit orvos és az ifjúsági csoport tagjai vettek részt.

Bencze Márton

Az én sorsom már csak ez: Lenni kevesek megértettje
Többeknek kovász,

Sokak testében tövis Jövőnek magját hordozom?

Nem a jelennek véres testét

Balázs Ferenc

Török Tamás: Erdélyi Mefisztó című regénye olvasása kapcsán

A szerző harmadik könyve egy jól ismert kor titkaiba vezeti be az olvasót. Az unitarizmus kezdeti időszakának mélységeit igyekszik feltárni.

Olvasmányos formába önti a száraz egyháztörténeti, és kortörténeti eseményeket. Úgyesen beleágyazza az erdélyi eseményeket a felvázolt világtörténelmi háttérbe. Dávid Ferenc fellépése ebben a forrongó reformációs időszakban a legforradalmibb. A igazi kereszténységet akarta visszaállítani az egyistenhívő keresztény egyház megalapításával. Ezzel elment a legvégsőig, ameddig a reformáció elmehetett abban a korban. Amit tett az dogma és vér nélküli forradalom, az *értékkereszténység megalapozása*.

A szerző művét dokumentumokra építi, így tárva fel a 16. század Erdélyének az egyetlen, „magyar földön kibontakozó világforradalom” elindulását. A mű összefogta, szinte filmszerűen mindazt, amit eddig mozaikjaiban, részletekben villantott fel a múltó idő és a szakirodalom. Ha számbavesszük, hogy hányan írtak az unitárius kezdetekről tudományos szinten a múltban és a jelenben, akikre a szerző is utal kútfőként említve őket, akkor tisztán kitűnik, hogy a mai embernek megfelelő, olvasmányos regényben Török Tamás mutatta be szintetizáló formában mindazt, amit szellemi elődeinkről tudni illik. A könyv kapcsán néhány gondolat merül fel az olvasóban. *Blandrata*, az olasz orvos és laikus teológus 400 éve halt meg. Ki volt ő és mit akart? Érvényesek-e meglátásai napjainkban? Mártírhálát kellőképpen fogja-e fel az unitarizmus? (Nyilván az olvasó felkapja a fejét: mártír volt-e igazán, ha egyszerű emberi halállal jutott életének végére.)

Mellette négy — külön fejezetben — szereplő ember sorsa nyílik ki köztük Dávid Ferencé, mint a virág. Ők magyar szellemi forradalmat éltek meg a 16. századi Erdélyben.

E századnak nagy kérdése is terítéken van a műben. E kérdés nem kisebb, mint a megmaradás, továbblépés, vagy beilleszkedés. A kor szelleme az elfojtást, sürgeti. A megalkuvásra alkalmatlan Dávid Ferenc vezéralakká válik és ő lesz az új vallási mozgalom — az unitarizmus — legmarkánsabb alakja. Valóságosan mártírja lesz az ügyének. Legerőteljesebb pártolója a továbblépésnek.

A könyv láthatatlan kérdése: ma — hogyan tovább? A kezdet idején *lelkészek és világiak* álltak az új eszme mellé. Ma elsőrenden belső fejlődésből lehet olyan többletet létesíteni, amely a megmaradás záloga. Nem elég a tradíció őrzése, a legsürgősebb feladat a *továbblépés*. Új kor, új feladatokat támaszt a vallási közösségekkel szemben. Napjainkban a laikusok aktivizálása elengedhetetlen feladat. A könyvből kiviláglik, hogy szereplői fiatalon érzékenyek és képlékenyek voltak a vallási kérdések befogadására. Mai fiataljaink is azok lennének, ha nagyobb lehetőségeket kapnának lelkésztől, presbitériumtól és általában az egész gyülekezettől. Önálló munkaterületet biztosítva számukra, nagyon rövid időn belül meghoznák a maga lelki hasznát. A fiatalos lendület nem bűn, csak

természetesen a szeretet gyakorlásával érhető el. Nem mellékes napjainkban a *liturgia* sem. Sokan azért nem lépik át a templomok küszöbét, mert nincs vonzó az istentiszteletben. Kis díszítő elemekkel gazdagított alkalomra volna szükség. Ilyen a zene, az ének, ünnepi alkalmakon a szavatok és sok más, motívum. Ma az egész világon liturgia-reformával találkozunk. Nem mindegy, hogy értelmünk elszánásai mellé mennyit tudunk adni szívünkől, hitünkől.

A mű szerkezeti felépítésben célratörő, előbb az unitarizmus kezdeti időszakának neves személyeivel foglalkozik. Majd a kisebbség-többség kérdését taglalja.

Az utóhang Budapestre vezeti az olvasót, ahol a nagy házak közt megbúvó pestlőrinci kis templomban két beszélgető szájába adja a ma gyakorlati kérdéseit.

A könyvet a Szépirodalmi adta ki, izléses a kivitel képben, betűben egyaránt. A regény elolvasása után azt is megérezzük, hogy az emberiség igazi haladása, előmenetele leginkább a nagy elődök által megmutatott irányban folytatott szent törekvéstől függ. A mi életviszonyaink sokkal nehezebbek és bonyolultabbak, de az erkölcsi probléma — ma is ugyanaz. A reformáció egy szellemi zajlást indított el, nálunk nincsenek kinyilatkoztatott és lezárt meggyőződések. A mi szemléletünkben nem a dogma Krisztusa az uralkodó, hanem a *szeretet Jézusa*.

Ez folyamatos újraértékelésre, továbblépésre kötelez mindnyájukat.

Felhős Szabolcs

Hazai dolgaink

egymást követő gyors változásait, az előrelépéseket és a megállásokat lapunk lassú átfutási ideje és kéthavonkénti megjelenése miatt nem tudjuk követni.

Örvendünk annak, hogy új vallásügyi törvény készül. Reméljük, hogy ennek révén elmosódnak azok a ma még fennálló különbségek a nagy és a kisebb lélekszámú egyházak között, — legyenek utóbbiak bár történelmi, vagy újabbkoriak hazánkban. Értem alatta egyebek között az egyházi vezető tisztségviselők eskütételénél előforduló különbségeket.

Szent István szobrát mi is örömmel és tisztelettel koszorúztuk meg aug. 18-án és örvendtünk annak, hogy este a bíboros prímás fogadásán *püspökünknek* is alkalma volt elbeszélgetni az ünnepségeken részt vett *pápai különleges felhatalmazással érkezett nuncissal*.

A vallásügyi reformmal kapcsolatos legjobb összefoglalást eddig a Reformátusok Lapja aug. 28-i számában olvashattuk. *Miklós Imre* államtitkár szokott nyugodtságával figyelmeztetett, hogy az egyházak is felelősséggel tartoznak a nemzet sorsáért. A negyven évvel ezelőtt aláírt egyezmények megállapításainak nagy részét az idő túlhaladta, de örvendünk az államtitkár ama megállapításának, hogy gyakorlati kérdéseket az új vallásügyi törvény megalkotásáig is esetről esetre rendezni lehet, ezek közé tartozik az alternatív katonai szolgálat ügye, a hitoktatás szabadsága, valamint II. János Pál pápa magyarországi látogatása is, melyet mi is örömmel üdvözlünk.

HÍREK

A **Hazafias Népfrent** országos főtítkári tisztéről *Pozsgay Imre* államminiszterre történt megválasztása miatt lemondott. A Népfrent új főtítkárává *Huszár Istvánt*, az ismert politikust választotta meg az országos tanács. Ugyanakkor a tanács tagjaivá választották *dr. Paskai László* bíboros esztergomi érseket, *dr. Tóth Károly* zsinati elnök református püspököt és *dr. Nagy Gyula* evangélikus elnök-püspököt.

A magyar országgyűlés a közös listán megüresedett egyházi helyekre legutóbbi ülésén képviselővé választotta *dr. Tóth Károly* református püspök elnököt és *Viczián Jánost* a baptista egyház elnökét.

Az **Elnöki Tanács** tagjává választotta meg a parlament — az e tisztéről lemondott *dr. Bartha Tibor* ny. református püspök helyébe *dr. Tóth Károly* református zsinati elnököt.

Az újonnan megválasztott egyházi embereket új tisztségükben szeretettel köszöntjük.

Magyar Környezetvédelmi Egyesület alakult Budapesten. Akik e fontos munkában részt kívánnak venni, jelentkezhetnek a következő címen: 1360 Budapest, Pf. 6. A MUOSZ és az Egyházügyi Hivatal legutóbbi Tatán tartott ülést a környezetvédelem problémáiról. Lapunk képviselőjében *Husztai János* volt jelen.

Budaházi István tanárember, s kocsordi gyülekezetünk lelkes tagja. Autodidakta úton képezte magát, s az elmúlt évek során szép sikereket ért el népi ihletésű költészetével. Szűkebb hazájában a Nyírségben több verses kötete is megjelent, a legutóbbi, „Hozzon jó hirt a szél” címen.

Lapunkban közölt Bartók verse, a temetésére készült, felkérésünkre, melyet a szerző a két Bartók fiúnak ajánlott.

dr. Posfay György evangélikus lelkész, aki különböző nyugati országokban gondozza a magyar evangélikusokat nemrégiben látogatást tett hazánkban. Egy alkalommal Stuttgartban találkozott vele püspökünk, akkor ott élő és azóta elhalt unitárius magyar Pálffy Ferenc társaságában: A tarcsafalvi PÁLFFY család férfi sarja azóta már elköltözött a másik hazába.

Denise Boyd angol unitárius lelkésznő, Manchester város történelmi nevezetességgű Cross utcai unitárius gyülekezete hívta meg lelképásztoraül. Nevezett az angliai unitáriusok Lancasterben tartott évi közgyűlésén vezette a megnyitó szolgálatát általános figyelmet keltve.

Dr. Bucsay Mihály ny. református teológiai professzor egyháztörténész életének 76. évében váratlanul elhunyt. Emlékezetét mi unitáriusok is megőrizzük.

Pirovsky Lajosné sz. Török Magda, a vecsési szórvány egyik alapító tagja életének 81 éves korában jún. 11-én elhalt. *Husztai János* a vecsési szórvány egykori gondozója temettette jún. 18-án el. Emlékét megőrizzük.

Korond községből nemrégiben rövid látogatásra Budapestre érkezett Tófalvi János, aki édesapja temetésére kapott kiutazási engedélyt. Elmondotta, hogy a gyülekezet megszerette az onnan engedély nélkül külföldre távozott Fodor Dénes lelkész helyére került László Dénest, aki Recsenyéről került válasz után a korondi parókiára. Szorgalmasan végzi a vasárnapi szolgálatokat és Fenyőkúton a szórványban is megtartja a szokásos istentiszteleteket.

A **KERESZTÉNY MAGVETŐ** 1913. évi teljes évfolyama hiányzik egyházi könyvtárunkból. Szívesen megvesszük, ajándékként is köszönettel elfogadjuk. Valamikor régen valaki kikérte, de nem hozta vissza.

David és Florence PIERSON amerikai unitáriusok 1987-ben az IARF kongresszuson találkoztak Goda Verával. Fiuk Pécsen koncertezik zenekarával. A szülők néhány napot töltöttek Budapesten Vera és nővére Kriszti elszállásolták őket. A házaspár meglátogatta szerkesztőségünket és 2000 Ft-ot adományozott e két unitárius fiatal figyelmességéért, lapunk fenntartási költségeire.

Sokan jelentkeznek külfölről, hogy segíteni akarnak. Köztük van annak a *Benedek Gyulának* (nagyajtai származású rövid ideig néhány hónapot Budapesten szolgált mielőtt kiment Angliába) a felesége *Ailsa*, aki levelet írt püspökünknek, s kérdezte, hogy ő és két fia, hova és hogyan küldhetnének némi segítyt az erdélyi menekültek részére. Megadtuk a tájékoztatást és már megérkezett 50 angol fontos adományuk.

Az erdélyiek részére gyűjtött külföldi adományokról részletes tájékoztatást adunk lapunk nov.—dec. számában.

Varga Lajos győri szorgalmas önkéntes tudósítónk, felhívta figyelmünket, hogy júl. 29-én, volt *Kelemen Lajos* a legjelesebb erdélyi történettudós halálának 25. évfordulója. Szeretettel emlékezünk *Lajos bácsira*, akinek mi még néhányan az idősebb unitáriusok közül tanítványai lehettünk.

A **pesti görög egyházközség** — mely 1792-ben kezdte meg önálló működését, amikor a szerb orthodoxoktól különváltak, áttekintette 138 év népmozgalmi adatait. Ezen évek alatt 1930-ig 1015 keresztelest, 1501 temetés és 327 keresztelest jegyezték fel. Az anyakönyvi bejegyzések száma állandóan fogyóban van. Oka, kihalás, elköltözés, elmagyarosodás, kivándorlás, vegyes házasságok, vagy az utódokban való hitehagyás.

Dr. Benedek Sándor a kolozsvári unitárius kollégium egykori diákja neves orvos az Egyesült Államokban két alkalommal küldött adományt az erdélyi menekültek javára eddig 250 amerikai dollár értékben. Örövendünk annak, hogy barátai körében is másokat is hasonló cselekvésre biztat.

Dr. Murvay Samu, marosvásárhelyi ügyvéd, az egyházakör felügyelő gondnoka és az erdélyi egyház jogügyi bizottságának elnöke, a Képviselő Tanács tagja, gyermekéhez Egerbe települt át és látogatást tett egyházunk vezetőinél. Örömmel vettük jelentkezését és kértük, hogy csatlakozzék hazai egyházi munkánk támogatásához.

Kiss Gábor Erdélyi várak, várkastélyok c. még 1987-ben megjelent könyve, most akadt egyik olvasónk kezébe, aki felhívta a figyelmünket erre a sok történelmi adatban és fényképben gazdag munkára. Unitárius vonatkozásról csak két helyen találtam benne említést: a homoródszentpáli kastély ismertetése kapcsán írt az *unitárius Korniss családról*, akiknek egyes leszármazottai a szombatos mozgalomban is szerepet játszottak, majd *Déva váráról* megemlíti, hogy e várban raboskodott és ott halt meg 1579-ben *Dávid Ferenc*, az első unitárius püspök. Nem bő anyag, noha az unitárius *Orbán Balázs* monumentális munkája is sok segítséget adott a várakat ismertető könyv megírásához.

Levéltárunk és könyvtárunk időről időre gyarapszik egy-egy érdekes és értékes adománnyal. Nemrégiben kaptunk egy lapkivágást, kedves győri önkéntes munkatársunktól, akinek kezébe került a *Vasárnapi Újság* 1910. évi 57. száma, mely beszámolt az erdélyi unitárius egyház ünnepségeiről, melyeken *Dávid Ferenc* születése akkor feltételezett 400 éves évfordulójáról emlékeztek meg. A beszámoló közölte *Ferencz József* püspök (1876—1928) palástos, valamint a két akkori főgondnok díszmagyaros képét (*Fekete Gábor*, kolozsvári táblai elnök volt az egyik és *br. Petrichevich-Horváth Kálmán* Kolozs megyei birtokos a másik). Hasonló emlékeztetéseket másoktól is szívesen fogadunk, mert ilyenek levéltárunkat és könyvtárunkat gazdagítják.

1988. júl. 9-én a dél-angliai egyik történelmi kisváros ősi templomában kötött házasságot a skót származású *Stuart Davidson Pamela Mayersszel*. Stuartot 1958-ban az akkor Angliában látogatáson járt *Pethő István* és *Ferencz József* keresztelték meg szülei lakásán. Édesanyja, leánynevén *Anghi Gyöngyi*, lapunk külföldi munkatársai közé tartozik. Szeretettel kívánunk boldogságot a fiataloknak.

Dr. Bodoky Richárd református lelkész, a Bethesda kórház volt igazgató lelképásztora betöltötte 80. életévét. Számos könyv írója volt a jeles missziói lélekkel megáldott prédikátor, ki valóban livingstone — élő kő — volt egyháza életében. Szeretettel köszöntjük.

Ifjúsági találkozó

A budapesti egyházközség ifjúsági biblia köre szokásos évzáró találkozóját, 1988. júl. 2-án tartotta a Högyes Endre utcai gyülekezeti teremben. Erre az alkalomra vidéki fiatalok is szép számban érkeztek az ország különböző pontjairól: Kocsord, Debrecen, Nyíregyháza, Dunántúl.

A találkozó címe: „A hit unitarizmus felé” volt. Erről a témáról tartott nagyon értékes előadást dr. Lászlóné Szathmáry Zsuzsa. Előadását érdekes vita követte.

Goda Vera vitaindító beszédében amerikai egyházi ifjúsági könyvekre is támaszkodott és azt próbálta érzékeltetni, hogy a mai rohanó világban, hogyan lehet a tizenhuszoneveseket bevonni az egyházi életbe.

Az esti ifjúsági istentisztelet egybeesett a gyülekezet renoválás utáni hálaadó istentiszteletével.

Az alábbiakban egyik ifjú vidéki hívünk beszámolóját közöljük.

Mi vagyunk a jövő reménye?

„Aki tehát tudna jót tenni, de nem teszi: bűne az annak”

Jak 4,17.

A keleti országrészről jó páran örömmel vettünk részt a júliusi budapesti ifjúsági találkozón. Úgy érezzük, hogy műsorunkkal sikerült emelnünk az ünnepség színvonalát. Az ezt követő szeretetvendégségen meg is fogalmazódott, hogy az eljövendőben több figyelmet és nagyobb segítséget kell nyújtani az ifjúságnak. Azon belül is még jobban fel kell karolni a még be nem illeszkedett unitárius érdeklődésű fiatalokat. Jobban meg kellene becsülni a lelkes szórványfiatalok munkáját. Mi a Beregben el is határoztuk, hogy nemcsak az UNÉL hasábjain, hanem az ifjúsági találkozókra többet foglalkozunk az ifjúsági misszió kérdésével és a sajátos, helyi problémákkal, mivel jobban meg kell ismernünk egymást, a törekvéseinket és hiteinket. Nagyon nagy szükségünk van ezekre a hiterősítő alkalmakra, mivel lelkiekben és szellemiekben egyaránt kovácsolódhatunk. Ugyanis akkor eredményes az ember munkája, ha a hite a mindennapi munkájában is, a cselekedeteiben is megmutatkozik.

Az ünnepség előtt az ifjúsági találkozón építő jellegű volt az őszinte jellegű bemutatkozás, az unitárius hittel való megismerkedés nyílt feltárása és Goda Vera külföldi élménybeszámolója, amit színes képanyaggal tett élvezetesebbé. Megerősítette bennünk azt a régi igazságot, hogy jó hit csak jó tudásból származik.

Az esti műsorunkat „Kelet felől” címmel állítottuk össze. Elsősorban a keletmagyarországi szórványfiatalok bemutatkozása volt ez, amelyben a fiatalos lendületű polbeat gitárzene mellett, amit Koncz Imre szólaltatott meg, elhangozottak Bu-

daházi István és Ószabó István költő művei is. Az irodalmi est fénypontja a Balázs Ferenc-díjas Néző László bemutatkozása volt. Igen hatásosnak és időszerűnek ígérkezett Deák József lényegkiemelő előadásában édesapám, Felhős Szabolcs egyik régebbi írásának felolvasása „Az egyház jövője, a jövő egyháza” címmel. „Megújulás a Jézus-követés útján a lelki halálból lelki életre való feltámadás. A jövő egyháza a ma élő ifjú nemzedék hitvalló szolgálatában fog megvalósulni.”

Az ünnepség végén rendezett szeretetvendégség keretében meghitt beszélgetés alakult ki az ifjúságunk helyzetéről. Mindent összevetve nagyon jól éreztük magunkat, s ezúton köszönjük meg a szíves vendéglátást a pesti fiataloknak. Őszinte hittel reméljük, hogy okulva a hibákból még nagyobb lelkesedéssel sikerül továbblépnünk a megújulás útján.

Felhős Enikő

Amerikai vendég Pestlőrincen

A kaliforniai Davis város unitárius lelkésze Jay Atkinson a pestlőrinci gyülekezetbe irányította a Budapesten turista csoporttal ide látogatott Galya Sosnic asszonyt. Lelkész egyik du. lakásán teán látta vendégül s meghívta a gyülekezet fiataljai közül azokat akik angolul beszélnek. Így fiataljaink is közvetlen találkozhattak egy amerikai unitárius gyülekezeti ifjúsági vezetővel. Vasárnap de. Péterfy Réka gondnok a templomban üdvözölte a vendéget, aki őszinte elragadtatással beszélt a szíves fogadtatásról és a szép templomról. A vendég sok fényképet is csinált, reméljük, hogy küld majd belőlük.

dr. Jakab Jenő

Rejtvénymegfejtők

Lapunk múlt számában egyháztörténeti vonatkozású kérdéseket tettünk fel fiataljainknak. A következőktől érkeztek be határidőn belül helyes megfejtések: ifj. Bozó Sándor, Deák Marianna, Felhős Dávid, Hegedűs Ágota, Kovács Szabolcs.

A jó munkát végzetek jutalmazásául mindegyiküknek megküldtük Szász János: Dávid Ferenc c. kötetét.

Juhász Ferenc költő „A hazatérő halott” c. hosszabb versét külön szép kiadásban jelentette meg az Új Auróra a Kner Nyomda gondozásában. Erről tudósít szép szavakkal Varjas Endre az Élet és Irodalom júl. 15-i számában. Erre is győri kedves barátunk, Varga Lajos hívta fel a figyelmünket. Idézzük: „A halál Juhász Ferenc számára mindig olyan csomópont, amelyben az élet egésze és a világ teljessége összefogható... Így van (ez) ebben a Bartók-versben is, melyben az ember nélküli és az embertelen erővel szembeszegülő humánus rendet a zene képviseli.”

EMLÉKEZÉS AZ ÉDESAPÁRA

Szent-Királyi Kálmán születésének 100. és halálának 25 évfordulójára kegyelettel emlékeztek fiai és unokái. Szent-Királyi Kálmán Székelyudvarhelyen született ott nevelkedett és jogi tanulmányainak elvégzése után Udvarhely megyében szolgált mint fiatal árvaszéki ülnök. Unitárius egyháza hamar megbecsülte és egyházi tanácsosnak választotta meg, melyre Magyarországra való kitelepülése után is büszke volt. 1940 után Udvarhely megye alispáni tisztét töltötte be a hatalomváltozásig. Visszatért Káldra és ott is hunyt el 25 évvel ezelőtt. Emlékeztét egyházunk is kegyelettel őrzi. Fiai az évforduló alkalmából 1000 Ft-ot ajándékoztak lapunknak.

*

Barna nevű fia tragikus balatoni vihar áldozataként halt el 67 éves korában. Hamvasztás után özvegye, fia, unokái és testvére nagy bánatára szept. 1-jén helyezték el hamvait a Farkasréti temetőben dr. Ferencz József és Huszti János szolgálatával.

Bartók-émlékművek

Budapesten a Högyes Endre utcai templomban áll 1981 óta egy fából faragott Bartók-émlékmű, Zágoni Sándor alkotása. Az emlékmű felállítását a templom lelkésze, Bencze Márton szorgalmazta.

Az emlékmű felavatásán jelen volt Bartók Béla főgondnokunk, aki tájékoztatást adott a jelentősebb külföldi megemlékezésekről.

UNITÁRIUS ÉLET

Laptulajdonos
a Magyarországi Unitárius Egyház

Felelős szerkesztő és kiadó:
Dr. Ferencz József

Felelős szerkesztőhelyettes
Szent-Iványi Ilona

Szerkeszti a szerkesztőbizottság
V., Nagy Ignác u. 4. Budapest, 1055
Telefon: 113-094

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest XIII., Lehel u. 10/a – 1900 –, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.

Évi előfizetési díj 60,- forint
Egyes szám ára 10,- forint

Index: 25.842

Egyetemi Nyomda — 88.6895 Budapest, 1988
Felelős vezető: Sümeghi Zoltán igazgató

HU ISSN 0133-1272